

УДК 378.14:303.4

Н. Ясницька

АНАЛІЗ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ УКРАЇНИ – ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку вищих навчальних закладів, фінансування та результати їх наукової діяльності. Окреслено особливості та проблеми здійснення наукових досліджень. Визначено основні цілі та завдання удосконалення наукової роботи ВНЗ України.

Ключові слова: освіта, вищий навчальний заклад (далі – ВНЗ), наукова діяльність, наукова робота.

Здійснення науково-пошукової діяльності та формування наукових кадрів є пріоритетним напрямом діяльності вищих навчальних закладів. Відповідно, саме результати наукової діяльності відображають значимість закладу освіти у формуванні нових технологій, підготовки науково-педагогічних кадрів та висококваліфікованих фахівців в економіці. У сучасних умовах, проблемними питаннями наукової діяльності навчальних закладів залишаються недостатні обсяги її фінансування, моральна та матеріальна зношеність науково-технічної бази тощо.

Проблемні питання управління у системі вищої освіти та здійснення наукових досліджень закладами освіти досліджували такі науковці: В. Андрущенко [1, 2], Л. Антошкіна [3], Л. Ващенко [4], А. Гриньов [5], М. Головатий [6], Л. Даниленко [7], В. Кремень [8], В. Крижко [9], С. Крисюк [10] та інші. Проте недостатньо вивченими залишаються перспективні напрями розвитку наукової діяльності закладів освіти.

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій та проблем здійснення наукової діяльності вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) та окреслення перспектив наукової їх діяльності у майбутньому.

Наукова діяльність у ВНЗ – це комплексна діяльність, яка містить три складові: професійно-галузеву, професійно-педагогічну та загальнонаукову. Якщо професійно-педагогічна складова має на сьогодні серйозне науково-педагогічне забезпечення, то загальнонаукова і, особливо, професійно-галузева складові наукової діяльності працівника ВНЗ вимагають ґрунтовного методологічного дослідження [11].

Тематика наукових досліджень значно змінювалася від періоду до періоду у зв'язку з політичними та соціально-економічними змінами в країні, змінами обстановки на державному кордоні, перепрофілюванням ВНЗ.

Виходячи з наявності різних видів діяльності в змісті наукового знання, єдина наукова діяльність інтегрує такі види діяльності, як [12]: науково-дослідна діяльність; науково-організаційна діяльність; науково-інформаційна діяльність; науково-педагогічна діяльність; науково-допоміжна діяльність.

Зокрема, наукове дослідження – це цілеспрямоване пізнання, результати якого (фундаментальні чи прикладні) виступають як система понять, законів і теорій [13].

У системі вищих навчальних закладів у сучасних умовах можуть створюватися [14]: – навчально-науково-виробничі центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, коледжі, технікуми, наукові, науково-дослідні, науково-виробничі

й проєктні інститути, дослідні станції, кафедри, наукові лабораторії, конструкторські бюро, навчально-дослідні господарства, навчально-виробничі комбінати, експериментальні заводи, фабрики, фірми, клінічні бази установ медичної освіти, полігони, технопарки, інші підрозділи;

– навчально-наукові центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, кафедри, наукові лабораторії, центри, інші підрозділи, що забезпечують підготовку фахівців із певних спеціальностей (напрямів підготовки) та проводять наукові дослідження з певного напрямку;

– науково-дослідні центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені наукові лабораторії, центри, інші підрозділи за певним напрямом науково-дослідної роботи.

Ефективність здійснення наукової діяльності закладами освіти України визначається розвитком системи вищої освіти та обсягу реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок. Аналізуючи валовий продукт освітньої галузі за період 2003 – 2012 рр. можна побачити, що найбільший показник ВВП спостерігався у 2011 р. (13 16600 млн грн), найменший у 2003 р. (267344 грн). Проте, частка освітніх послуг у загальному обсязі вироблених послуг за рік коливалася від 1,3% до 2,3%, а частка освітніх послуг у загальному обсязі послуг наданих населенню за рік коливалася від 5 до 7% та упродовж періоду зменшилась (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка розвитку вищої освіти та обсяг реалізованих послуг
упродовж 2003 – 2012 рр. [15 – 19]**

№ з/п	Показники	Роки								
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Освіта – валовий випуск, млн грн	29388	36161	46083	62186	70705	83917	90914	10648	-
2	Частка ВВП освіти у загальному, %	2,95	3,05	2,94	3,00	3,61	3,51	3,14	3,53	-
5	Обсяг реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок, млн грн	1672,3	1969,9	2339,4	3441,0	3416,5	4630,1	4686,0	4702,4	4811,2
6	ВНЗ, які виконують наукові та науково-технічні роботи, од.	172	173	178	182	181	178	176	176	-

За останні роки, спостерігаємо пропорційне збільшення фінансування галузі освіти та ВВП галузі освіти, так само зростає і обсяг реалізованих освітніх послуг. Враховуючи те, що кількість ВНЗ III – IV рівнів акредитації зменшилась, ВВП на 1 заклад освіти зростає. Негативні тенденції у галузі вищої освіти прослідковуються через

зменшення частки освітніх послуг у загальному обсязі вироблених послуг за рік – від 2,3% у 2003 р. до 1,4% у 2012 р., та частки освітніх послуг в загальному обсязі послуг наданих населенню – від 7,0% до 5,1%. Частка ВВП освіти до загального обсягу була неоднаковою за цей період. Вона коливалася в межах від 15,6% до 12,9% [20, 21].

Доцільно зазначити, що за останні роки зменшується загальна кількість ВНЗ, які виконують наукові та науково-технічні роботи.

Частка фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за рахунок державного бюджету становила 42,7%, що на 1,9 в. п. менше, ніж у 2012 р. [22].

У 2013 р. загальна кількість організацій порівняно з 2012 р. зменшилась на 5,4%. За цього в розподілі за галузями наук частка організацій природничих наук та багатогалузевого профілю зменшилась на 1% та 0,6% відповідно, а технічних, гуманітарних та суспільних наук – залишилась майже без змін.

Як і в попередні роки, продовжувалося скорочення загальної кількості працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи, яка на кінець 2013 р. становила 123,2 тис. осіб, що менше на 5,2% порівняно з відповідним періодом 2012 р., зокрема дослідників – на 4,3%, техніків – на 9,1%, допоміжного персоналу – на 5,1%, інших працівників – на 5,5% [23].

Формування річних планів наукової діяльності вищого навчального закладу здійснюється на основі індивідуальних робочих планів викладачів та планів кафедри. Цей процес проходить у три етапи: розробка проекту річного плану наукової діяльності ВНЗ проректором із наукової роботи, його розгляд на засіданні вченої ради; затвердження річного плану ректором вищого закладу освіти [24].

План наукової діяльності конкретного вищого закладу освіти III – IV рівнів акредитації може бути представлений такими розділами: наукова робота викладачів; методична робота (рецензування підручників, навчальних посібників, словників, довідників); організаційна (робота в науково-методичних комісіях МОН, в Державній акредитаційній комісії, експертних і фахових радах, в експертних комісіях ВАК, спеціалізованих радах із захисту дисертацій, науково-методичних і науково-технічних радах і комісіях вищого навчального закладу та його структурних підрозділів; організація та проведення загальнодержавних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів; робота з видання наукових і науково-методичних збірників; керівництво студентським науковим гуртком, проблемною групою; участь у підготовці і проведенні студентських олімпіад, науково-пошукова робота викладачів і студентів) [25].

Науково-методична та дослідницька робота ВНЗ проводиться з метою: забезпечення змісту і форм наукової, навчальної, творчої та виховної діяльності; безперервного підвищення компетентності і професійної майстерності кожного викладача; участі в роботі із впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних та інформаційних технологій; виступи на науково-практичних конференціях, семінарах педагогічних працівників освітніх установ із результатами науково-методичної та дослідницької роботи; написання та підготовки до видання методичної продукції: навчальних посібників, монографій, наукових статей та доповідей; координацію і контроль науково-дослідної роботи студентів; рецензування підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей та доповідей, варіативних навчальних програм педагогічних працівників освітніх установ [26].

Для аналізу науково-технічних досягнень ВНЗ III – IV рівнів акредитації упродовж 2003 – 2012 рр. наведемо у табл. 2.

**Науково-технічні досягнення ВНЗ III-IV рівнів акредитації
упродовж 2003 – 2013 рр. [27 – 31]**

№ з/п	Показники	Роки								
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Обсяг реалізованих освітніх послуг, млн грн	1940,4	1896,2	2321,1	2923,4	3136,5	3373,1	3398,5	3415,6	–
2	Обсяг реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок, млн грн	1672,3	1969,9	2339,4	3441,0	3416,5	4630,1	4751,2	4953,1	–
3	Фінансування науково-технічних робіт, тис. грн	157603,9	161201,6	188722,0	213102,4	274002,2	291877,3	308666,4	31594,1	–
4	Видання друкованих наукових видань (монографій)	1022	1112	1293	1181	1216	1675	1307	1385	–
5	Частка захищених кандидатських дисертацій до випущених аспірантів, %	17,1	18,7	19,2	19,7	35,1	28,8	25,7	33,3	32,5
6	Частка захищених докторських дисертацій до випущених докторантів, %	–	–	–	–	28,5	23,5	24,2	25,3	26,1
7	Чисельність дослідників наукових організацій, осіб	3664	3722	3796	3630	3522	3481	3155	3176	3182
8	Чисельність фахівців зайнятих науково-технічною роботою, осіб	4847	4681	4474	4241	4093	4078	3677	3715	3789

Обсяги виконаних наукових розробок за період зменшилися із 2483 од. до 1853 од., за цього зменшився і обсяг створення нових видів виробів – із 224 од. до 152 од., натомість збільшилось видання наукових видань (монографій). Значно скоротилось кількість осіб, що зайняті науково-технічною роботою із 5238 осіб до 3715 осіб (рис. 1).

Аналізуючи частку впроваджених технологічних процесів від отриманих патентів за період 2003 – 2012 рр. спостерігається нерівномірна динаміка. Так, у 2003 р. вона становила 33,5%, у 2006 р. – 3%, а в 2012 р. – 10,9%.

Щодо обсягу реалізованих освітніх послуг та реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок за 2003 – 2012 рр., спостерігається зріст від 1523,1 млн грн реалізованих освітніх послуг та 1024,0 млн грн реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок у 2003 р. до 3415,6 млн грн реалізованих освітніх послуг та 4953,1 млн грн реалізованих послуг у сфері наукових досліджень і розробок у 2012 р.

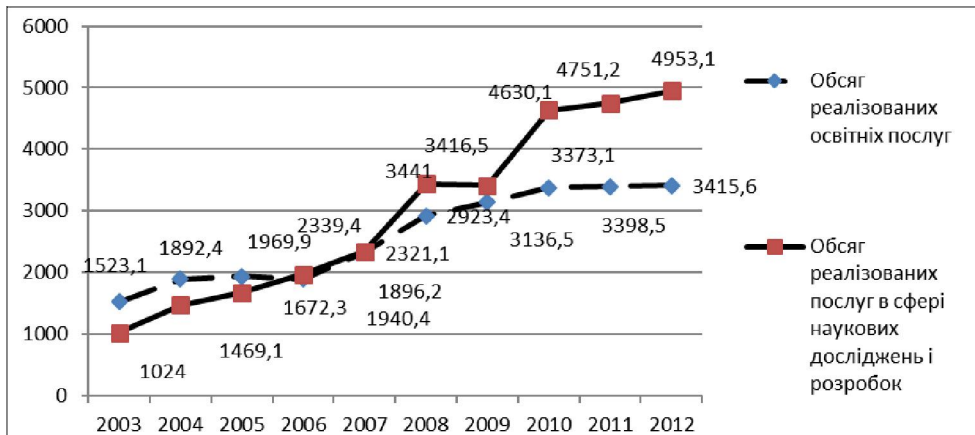

Рис. 1. Обсяг реалізованих освітніх послуг та реалізованих послуг в сфері наукових досліджень і розробок за 2003 – 2012 рр., млн грн [32 – 36]

Упродовж 2013 р. у результаті діяльності наукових організацій до вітчизняного патентного відомства було подано 8348 заявок на видачу охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності (далі – ОПІВ) (у 2012 р. – 8514), зокрема 2965 заявок – на винаходи і 206 – на сорти рослин (у 2012 р. – 2887 та 263) [37].

Водночас із такими традиційними показниками результативності наукової діяльності у ВНЗ, як публікаційна, патентна активність, фінансові показники дослідницької діяльності у ВНЗ є не менш важливими. Доцільно зазначити, що на сьогодні офіційною статистикою не виокремлюється внесок наукової діяльності у ВНЗ на загальну кількість публікацій російських дослідників, зокрема у світових наукових журналах, що індексуються в базі даних Web of Science, а також питома вага в загальній кількості патентів. В умовах дефіциту інформації про значення традиційних показників результативності розглянемо детальніше ринкові ніші для наукової діяльності ВНЗ і її фінансові досягнення.

Незважаючи на скорочення кількості безпосередніх виконавців наукових досліджень і розробок, загальна кількість друкованих праць постійно зростає: з 354,7 тис. у 2011 р. і 374,9 тис. у 2012 р. до 391,4 тис. публікацій у 2013 р., що в розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок становить 3690 друкованих робіт (проти 3033 – у 2011 р. і 3384 – у 2012 р.). Із загальної кількості друкованих робіт 7,1 тис. – окремі монографії, 603 яких видано за кордоном, 204 тис. – статті у фахових наукових журналах, 30 тис. із яких надруковано в журналах, що належать до міжнародних баз даних, та 18,2 тис. – підручники та навчальні посібники [38].

У сучасних умовах, основними перешкодами на шляху інтенсивного розвитку вітчизняної університетської науки є, передусім, такі негативні чинники: незадовільний рівень фінансування, заплановані на 2009 р. 0,51 % витрат ВВП на розвиток усієї вітчизняної науки є набагато меншим від сучасних європейських стандартів, тоді як кількість виконавців наукових та науково-технічних робіт із науковими ступенями у секторі ВНЗ становить понад 14 %; низький попит на результати наукових досліджень (рівень впровадження інноваційних технологій залишається низьким, що негативно впливає на розвиток наукової творчості); відсутність належної матеріально-технічної бази наукової діяльності (обладнання значною мірою застаріле й амортизоване, не вистачає площ для

лабораторій, науко-дослідних баз тощо); недосконалість нормативно-правових та організаційних чинників її функціонування (відсутність чіткої регламентації наукової діяльності, правового забезпечення свободи й ініціативи наукових колективів); низька економічна та соціальна привабливість наукової діяльності, відсутність мотиваційних механізмів, які спонукали б учених залишатися у науковій сфері [39].

Із метою посилення ролі науки в університеті необхідно:

– по-перше, виробити механізми, які забезпечать підготовку висококваліфікованих фахівців із вищою освітою винятково через творчу науково-дослідну роботу. Кожен викладач повинен володіти методологією наукових досліджень і вже на цій основі виступати носієм знань із відповідної навчальної дисципліни;

– по-друге, потрібно збільшити обсяги матеріального стимулювання викладацького складу та формування системи заохочень за отримані результати у науково-пошуковій діяльності.

Основними завданнями удосконалення наукової роботи на сьогодні є [40]:

– пошук і впровадження в освітній процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій;

– оновлення наукового та науково-методичного забезпечення навчального процесу за допомогою розробки підручників, навчально-методичних і навчальних посібників;

– забезпечення розробки фундаментальних та прикладних проблем галузевої науки;

– ефективне використання наявного наукового потенціалу, його подальше зростання і робота по створенню власних наукових шкіл.

Враховуючи специфіку наукової діяльності у ВНЗ, її близькість з освітньою діяльністю, уявляється можливим сформулювати стратегічну мету її розвитку. Стратегічною метою наукової діяльності у ВНЗ є розширення масштабів наукової діяльності до рівня, порівнянного за значеннями основних економічних показників з освітньою діяльністю, розкриття наукового потенціалу талановитої молоді і досягнення результативності, що припускає стійке одержання наукових результатів, зокрема наукових результатів, затребуваних національною економікою та такими, що відповідають світовому рівню.

Відповідно для реалізації стратегічної мети необхідним є досягнення таких стратегічних цілей: розвиток кадрового потенціалу наукових підрозділів та науково-технічних організацій при ВНЗ; розвиток матеріально-технічної бази, підтримання її в достатньому обсязі і на сучасному рівні; забезпечення достатнього і стабільного фінансування наукової діяльності за допомогою поєднання власних і залучених коштів; посилення взаємодій з корпоративним сектором та системою державного (муніципального) управління; посилення інтеграції вузу в світову науку.

Висновки

На сьогодні розвиток наукової діяльності закладів вищої освіти визначаються такими тенденціями: підвищення кількості студентів ВНЗ III – IV рівня акредитації на фоні зменшення кількості осіб, що навчаються у ВНЗ I – II рівня акредитації; суттєвого зростання науково-педагогічних кадрів у закладах освіти та зменшення фінансування закладів освіти; значного зростання кількості аспірантів та докторантів, захищених кандидатських та докторських дисертацій, а також закладів що мають аспірантуру і докторантуру, за цього зменшення наукових організацій, що виконують наукові дослідження й розробки, зменшення штатів науковців та зменшення кількості працівників наукових установ, проте підвищення у їх складі питомої ваги кандидатів та докторів наук та підвищення рівня фінансування наукових і науково-технічних робіт. Перспективними

напрямами подальших наукових досліджень можуть бути пошуки ефективних моделей комерціалізації наукової діяльності ВНЗ України.

Література

1. Андрущенко В. П. Освіта в діалозі цивілізацій: зростання комунікативної функції / В. П. Андрущенко // Діалог цивілізацій: нові принципи організації світу [Текст] : матер. Всесвітньої конф. (24 травня 2002 р., м. Київ). — К. : МАУП, 2002. — С. 98—100.
2. Андрущенко В. П. Теоретико-методологічні засади модернізації вищої освіти в Україні на рубежі століть (за матеріалами доповіді, виголошеної на засіданні загальних зборів АПН України 23 листопада 2000 р.) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України [Текст]. — 2001. — № 2. — С. 5—13.
3. Антошкіна Л. І. Науково-методичні основи державного регулювання вищої освіти [Текст] : дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.03 / Л. І. Антошкіна. — К. : [б. в.], 2005. — 420 с.
4. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону [Текст] : монографія / Л. М. Ващенко. — К. : Вид. об'єдн. "Тираж", 2005. — 380 с.
5. Знання як основний ресурс сучасної економіки / А. В. Гриньов, О. А. Компанієць // Академічний огляд [Текст]. — 2010. — № 1 (32). — С. 16—22.
6. Головатий М. Ф. Освіта ХХІ століття: нова парадигма розвитку і функціонування для України / М. Ф. Головатий // Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні [Текст] : матер. міжнар. наук. конф. — К. ; Судак : МАУП, 2003. — 223 с.
7. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах [Текст] : монографія / Л. І. Даниленко. — К. : Міленіум, 2004. — 358 с.
8. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати [Текст] / В. Г. Кремень. — К. : Грамота, 2005. — С. 57.
9. Крижко В. В. Теорія та практика менеджменту в освіті [Текст] : навч. посіб. / В. В. Крижко. — К. : Освіта України, 2005. — 256 с.
10. Крисюк С. В. Державно-громадське управління освітою / С. В. Крисюк // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні [Текст] : матер. наук.-практ. конф. Т. 3 / С. В. Крисюк ; [за ред. В. І. Лугового, В. М. Князева]. — К. : Вид-во УАДУ, 2001. — С. 350—353.
11. Козловський Ю. М. Проблема моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: термінологічний аналіз / Ю. М. Козловський // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. — 2011. — Вип. 4. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2011_4_19.pdf.
12. Там само.
13. Там само.
14. Вищий навчальний заклад [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D1%89%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C_%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4.
15. Виконання наукових та науково-технічних робіт у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році [Текст] / О. О. Кармазіна ; Державна служба статистики України. — К. : [б. в.], 2008. — 314 с.
17. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році [Текст] / О. О. Кармазіна ; Державна служба статистики України. — К. : [б. в.], 2011. — 282 с.

18. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році / О. О. Кармазіна ; Державна служба статистики України. — К. : [б. в.], 2014. — 361 с.
19. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
20. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році... — 282 с.
21. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році... — 361 с.
22. Виконання наукових та науково-технічних робіт у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
23. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
24. Степашко В. Модель науково-дослідної роботи вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / В. Степашко. — Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/17/visnuk_3.pdf.
25. Там само.
26. Карпенко М. Проблеми розвитку університету науки в Україні в контексті європейського досвіду [Електронний ресурс] / М. Карпенко. — Режим доступу : http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/22.htm#_ftn2.
27. Виконання наукових та науково-технічних робіт у 2013 році...
28. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році... — 314 с.
29. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році... — 282 с.
30. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році... — 361 с.
31. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2013 році...
32. Виконання наукових та науково-технічних робіт у 2013 році...
33. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році... — 314 с.
34. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році... — 282 с.
35. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році... — 361 с.
36. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2013 році...
37. Там само.
38. Там само.
39. Карпенко М. Проблеми розвитку університету науки в Україні в контексті європейського досвіду...
40. Харичкин И. К. Состояние и перспективы научной деятельности института [Электронный ресурс] / И. К. Харичкин. — Режим доступа : <http://zakony.com.ua/lawbase/voenprav.html?act=doc&id=3503&p=1>.

N. Yasnyska

THE ANALYSIS OF RESEARCH ACTIVITIES OF UNIVERSITIES OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

The article analyses current trends in higher education institutions, financing and outcomes of research activities. Peculiarities and problems of conducting scientific research are outlined. Main goals and objectives to improve the scientific work of universities of Ukraine are defined.

Key words: education, higher educational institution, scientific activities, scientific work.